Nieuwe bundel van Frida Domacassé

'Labyrint van het leven'

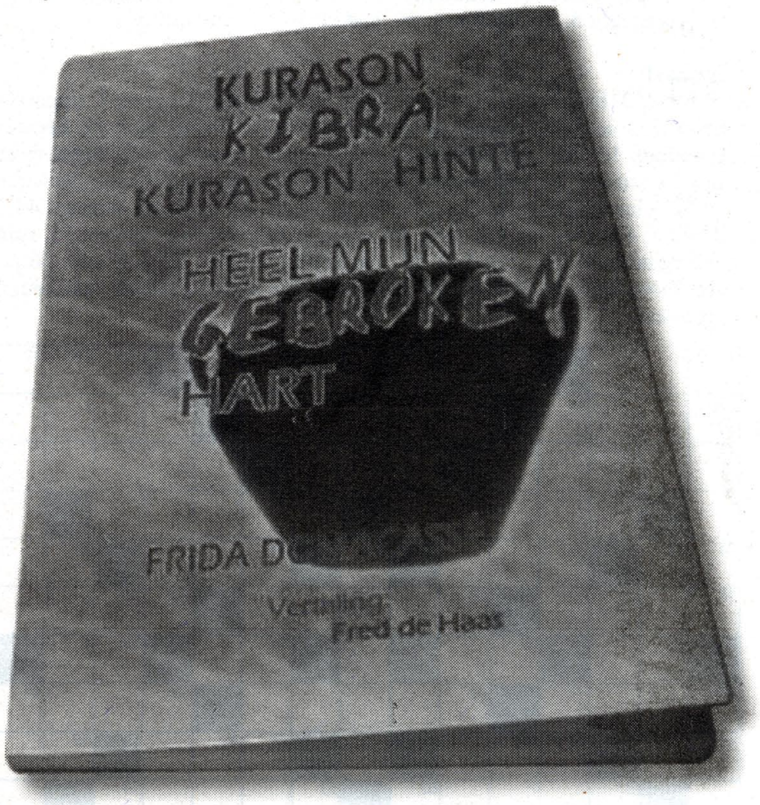

Allereerst een ruimhartige bekentenis. Ik heb in het verleden niet veel gelezen van de in Nederland woonachtige dichteres Frida Domacassé. Wat verspreid werk, zeker... zeker... en haar poëzie is toen aan mij voorbij gegaan zoals de eeuwige wind en de Caribische zee zich ook niets lijken aan te trekken van ons mensen en hun bemoeienissen, lotgevallen en wisselvalligheden - van het lot - van de verscheurdheid die een vrouw tot in het diepst van haar wezen kan treffen. Daarom is haar nieuwe tweetalige bundel Kurasón kibrá kurasón hinté Heel mijn gebroken hart voor mij een regelrechte verrassing met tweezijdige invalshoek.

Tekst: Hans Vaders

Waarom tweezijdig? Geeft de dichteres met de door haar verkozen titel aan dat haar gebroken hart geheeld, dus genezen moet worden of geeft ze in deze bundel heel haar hart? Ik kies in principe als leek in haar rijke leven van herinneringen - want een gedicht is immers de diepste neerslag van een persoonlijk levensmoment - voor het laatste. In haar bundel vouwt Domacassé als het ware de kaart van haar verleden open. Weggetjes, een bekende steeg, elke straat met zijn eigen verdriet, wegen die geen einde kennen. Haar gedichten geven mij bij het lezen een ietwat onbestemd maar ontroerend ver-van-huis-gevoel. Het roept een apart sentiment van heimwee op naar *tempu di su ten*, de tijd van weleer met die altijd knagende vragen van de emigré: Welke wereld is nu eigenlijk de mijne? Waar staat eigenlijk mijn huis?
'Het miezert./Verdwaald in het doolhof/ Zoek ik/ Naar de palmboom van mijn jeugd', dicht Frida Domacassé. En daar gaat het om, dat is de essentie, want iedereen keert per slot eens terug naar de palmboom van zijn jeugd. Eerder of veel, nog heel veel later.
Fred de Haas, die een mooie vertaling van de gedichten van Frida Domacassé bezorgde, vertolkt het als volgt: "Als je, pas veel later, begrijpt hoe belangrijk de taal van de palmboom en de zang van de krekels uit je jeugd zijn, des te schrijnender is het te moeten constateren dat er elke dag een stukje afbrokkelt van dit lang vervlogen decor van je leven, het onafwendbare verdwijnen van mensen, dingen en herinneringen: een stukje van de bontgekleurde paarden van de draaimolen waar je als kind op zat, het getinkel van een orgeltje, de geur van ruku en lamungras, de stem van de zee, de volle netten van de vissers, vrouwen aan de was, de vuurpot van Shon Do. Het leven dwingt je afscheid te nemen van de schommelstoel - vol nieuwe kussens - waar vader uit verdwenen is en van de citroentjes die niet meer door de hand van moeder worden geplukt bij Paviljoen San Michel."
Domacassé: *'Elke dag verlies ik, Elke dag een beetje meer'.*
In de gedichten van Frida Domacassé weerspiegelt zich een vrouw die zich bewust is van de broosheid van geluk, die de stormen van het leven over zich heen heeft voelen razen: het enige hart dat heel is, is een gebroken hart.
'Ik heb je lief'/ Zou ik willen zeggen/ Als liefde niet/ Hetzelfde was als eenzaamheid/ En angst'.
Het zijn gedichten die kort en krachtig zijn - meestal 10 à 15 versregels, het taalgebruik is sober en vermijdt overbodige details, een stijl die doet denken aan Antilliaanse dichters als Pierre Lauffer, Gibi Bacilio en Nydia Ecury. *'Lauffer lezen,/ Gibi lezen,/ Nydia lezen:/ Ik lees ze allemaal/ Om maar dicht bij huis te zijn'.*
Een stijl met veel alliteratie en assonantie, waar het klankrijke Papiamentu zich zo goed voor leent. Kortom: de verzen in Heel mijn gebroken hart zijn het lezen meer dan waard omdat ze ons een kort moment van bezinning en overdenking bieden - zeg maar een weemoedige eye-opener - in ons eigen labyrint van het leven. En dat behoort toch altijd de kern van het dichten te zijn.

Frida Domacassé

Frida Domacassé werd in 1938 geboren in San Nicolas op Aruba uit Bonaireaanse ouders. Ze bracht haar jeugd door op Lago Heights waar ze opgroeide in een multiculturele gemeenschap waar vele talen werden gesproken. Papiamentu, Spaans en Engels waren hiervan de voornaamste. Op 16-jarige leeftijd vertrok ze naar Nederland waar ze haar diploma voor onderwijzeres en de hoofdakte behaalde. Door haar langdurige verblijf in Nederland raakte haar moedertaal lange tijd op de achtergrond. Maar na haar 50e begon het Papiamentu van haar jeugd met kracht zijn oude rechten op te eisen. De neerslag hiervan is te vinden in haar jongste bundel Kurasónkibrákurasónhinté Heel mijn gebroken hart.

Ta kon bo ke bisa b'a biba

Ta kon bo ke bisa b'a biba
Si bo no a dobla den orkan di soledat
Si bo no a yora feneta
Lensu yen
Si bo no a soña di dulsura
Lanta komo piedra
Si bo no a shoratá amor
Yega haña kabuya kòrtá

Kurasón kibrá t'e úniko kurason hinté

Hoe kan je zeggen dat je hebt geleefd

Hoe kan je zeggen dat je hebt geleefd
Als je niet gebukt ging onder stormen eenzaamheid
Als je geen tranen met spelden
Hebt gehuild in een doorweekte zakdoek?
Als je niet van zoetheid hebt gedroomd
Om op te staan voor een ontbijt van stenen?
Als je de liefde niet hebt vastgesjord
Om het touw kapot weer terug te vinden?

Slechts een gebroken hart is heel.